

УДК 378.091.2:37.06

DOI: 10.24144/2524-0609.2019.45.196-199

Ткачова Наталія Олександрівна

доктор педагогічних наук, професор

професор кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди

Tkachna2015@ukr.net

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1892-9200>

Чжан Ювень

аспірант

кафедра загальної педагогіки і педагогіки вищої школи

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С.Сковороди Україна, м.Харків

zyw0627@icloud.com

ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-4059-0944>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТАХ КНР

Анотація. У статті визначено, що в сучасних умовах поглиблення глобалізації суспільства значно загострюється проблема формування полікультурної компетентності молоді, тому в різних країнах приділяється значна увага пошуку шляхів розв'язання даної проблеми. У дослідженні встановлено, що в КНР накопичено цінні теоретичні та практичні доробки з окресленої проблеми, які можна творчо використовувати в українських університетах. Метою представленої статті є уточнення авторського розуміння поняття полікультурної компетентності, а також аналіз нормативно-правової бази для її формування у студентів університетів у КНР. Для реалізації цієї мети використовувались такі загальнонаукові методи: аналіз, синтез, зіставлення, порівняння, узагальнення. Результатом дослідження є розкриття суті полікультурної компетентності, а також змісту основних міжнародних і державних нормативно-правових документів, на основі яких відбувається її формування у студентів китайських університетів.

Ключові слова: полікультурна компетентність; нормативно-правова база; студент; китайський університет.

Вступ. Глобалізація сучасного суспільства сприяє створенню полікультурного середовища, в якому відбувається активна взаємодія представників різних національностей та віросповідань. У таких умовах перед системою вищої освіти різних країн постає важливе завдання формування полікультурної компетентності студентів вищої школи. Як встановлено в дослідженні, у КНР накопичено цінні теоретичні та практичні доробки з окресленої проблеми, які можна творчо використовувати в українських університетах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як засвідчують результати аналізу наукової літератури, окремі аспекти формування полікультурної компетентності студентів вищої школи були в центрі уваги українських та китайських учених. Зокрема, ними було визначено суть полікультурної компетентності, проаналізовано її структуру та зміст.

Так, Л. Перетяга визначає цей феномен як складне багатокомпонентне особистісне утворення, що забезпечує успішну взаємодію людини з представниками різних народів і культур на основі прояву позитивного (толерантного) ставлення до них. Авторка уточнює, що полікультурна компетентність формується в процесі отримання особою полікультурної освіти, набуття досвіду міжкультурної взаємодії та проявляється в оволодінні нею теоретичними знаннями й об'єктивними уявленнями про етнокультурне різноманіття світу, а також у відповідних уміннях, навичках і моделях поведінки (Перетяга, 2008).

І. Дирда стверджує, що полікультурна компетентність являє собою інтегративну якість, яка реалізується в здатності людини «вільно орієнтуватися в полікультурному світі, розуміти його цінності та зміст, позитивно взаємодіяти з носіями іншої культури» (Дирда, 2015). За висновками дослідниці, ця якість об'єднує в собі знання про культуру свого та інших народів, поінформованість у змісті, способах та засобах взаємодії з різними культурами, а також уміння

та навички застосувати ці знання в практичній діяльності (там же).

Схожі погляди з окресленого питання висловлюють Лю Мейхуй та Чжан Мейяо. Вони розуміють під полікультурною компетентністю особистісну якість, що проявляється в спроможності людини успішно взаємодіяти з представниками інших культур на засадах прояву взаємоповаги й толерантності, прагненні не допускати дискримінації іншої людини через її національні, культурні чи інші відмінності (劉美慧, 2011; 张美瑶, 2009).

Як стверджують У Циншань та Лін Тянью, зазначена компетентність передбачає розуміння особистістю культурних конотацій різних етнічних груп, вихованість у молодих людей позитивного ставлення до інших етнічних культур, прагнення до запобігання виникнення міжетнічних конфліктів та загострення опозиційних позицій з представниками інших культур (吳清山, 林天佑, 1996). Фань Синьсянь вважає, що полікультурна компетентність проявляється в готовності людини «активно цікавитися глобальними проблемами та міжнародною ситуацією, бути в змозі адаптуватися до імпульсу часу й потребам суспільства, а також забезпечувати індивідуальне розуміння міжнародних відносин, мультикультурних цінностей та шляхів встановлення миру в усьому світі» (范信賢, 2016).

Отже, у дослідженні встановлено, що вченими пропонуються різні тлумачення поняття «полікультурна компетентність». Крім того, у процесі наукових розвідок з'ясовано, що дослідниками не вивчалися нормативно-правові документи, які регулюють процес формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР. Однак визначення цих документів та аналіз їх змісту є важливою передумовою для більш чіткого розуміння нормативно-правової бази як підґрунтя для розробки загальнодержавної концепції формування полікультурної компетентності китайських студентів та практичної

реалізації цього процесу в університетах КНР.

Метою статті є уточнення авторського розуміння поняття полікультурної компетентності, а також представлення результатів аналізу нормативно-правової бази для її формування у студентів китайських університетів.

Для реалізації визначеної мети використовувались такі загальнонаукові **методи дослідження**: синтез, зіставлення, порівняння точок зору китайських та українських учених щодо тлумачення поняття полікультурної компетентності, аналіз й узагальнення змісту нормативно-правових документів, що регулюють здійснення процесу формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР.

Виклад основного матеріалу. На основі узагальнення різних точок зору китайських та українських науковців щодо тлумачення поняття «полікультурна компетентність» було уточнено авторське трактування цього поняття. Так, у представленій статті під полікультурною компетентністю розуміється особистісне утворення, яке об'єднує в собі відповідні знання, уміння, якості, цінності, які забезпечують здатність людини успішно взаємодіяти з носіями інших культур на основі прояву толерантності та взаємоповаги, готовність прикладати активні зусилля для розвитку розмаїття форм культурного самовираження в сучасному глобалізованому суспільстві.

Важливо зауважити, що в КНР необхідність формування полікультурної компетентності молоді визначено на державному рівні, тому успішне вирішення цього завдання є актуальним завданням для всіх китайських закладів освіти й, зокрема, університетів. Як встановлено в дослідженні, нормативно-правову базу для процесу формування вказаної компетентності у студентів складають документи як державного, так і міжнародного рівнів.

Так, основним законом на території КНР, який має вищу юридичну силу, є Конституція Китайської Народної Республіки. Як встановлено, деякі статті цього документу визначають правові основи формування полікультурної компетентності в китайських студентів. Зокрема, у Конституції наголошується, що КНР є багатоетнічною країною, де панують «соціалістичні етнічні відносини рівності, солідарності, взаємодопомоги і гармонії» (中华人民共和国宪法, 2018). У вказаному документі також підкреслюється, що всі громадяни КНР мають рівні права перед законом, причому держава «гарантує законні права та інтереси всіх етнічних меншин, гарантує і розвиває гармонійні, згуртовані, взаємні і гармонійні відносини» між представниками різних етносів, а «дискримінація і пригнічення стосовно будь-якої етнічної групи заборонені» (там же). У Конституції також наголошується, що процес подальшого зміцнення в державі «соціалістичної духовної цивілізації», у тому числі її полікультурної складової, здійснюється шляхом реалізації відповідної моделі освіти, а також організації морального, культурного та правового виховання китайської молоді (там же).

Певні аспекти порушеної проблеми знайшли відображення в «Законі про вищу освіту Китайської Народної Республіки» (1998). Так, у цьому документі наголошується, що держава враховує особливості й потреби різних етнічних груп і, зокрема, «підтримує розвиток вищої освіти в районах проживання етнічних меншин і підготовку високопрофесійних кадрів для етнічних меншин» (中华人民共和国高等教育法, 1998).

Водночас у провідних нормативних документах у галузі освіти наголошується, що в процесі реалізації різних напрямів виховання китайської молоді, зокрема формування в неї полікультурної компетент-

ності, слід враховувати, що учні та студенти мають насамперед стати істинними патріотами своєї країни, стійкими прибічниками соціалізму з китайськими характеристиками. На підставі цього в «Положенні про подальше посилення і вдосконалення пропагандистської й ідеологічної роботи коледжів і університетів у новій ситуації» (2015) наголошується, що для успішного вирішення вказаних завдань необхідно постійно вдосконалювати пропагандистську й ідеологічну роботу в закладах освіти різного типу (關於進一步加強和改進新形勢下高校宣傳思想工作的意見, 2015).

Оскільки сьогодні КНР як член багатьох міжнародних організацій здійснює активне співробітництво з іншими країнами, це зумовлює необхідність керуватися в процесі формування полікультурної компетентності студентів університетів положеннями основних нормативно-правових документів не тільки державного, але й міжнародного рівня. Так, у цьому плані враховується зміст Преамбули Статуту Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (Юнеско) (1945), де наголошується на необхідності поширення освіти «на основі справедливості, свободи і миру», виконання всіма народами священного обов'язку жити між собою в дусі взаємного співробітництва (The Constitution of UNESCO, 1945).

У процесі формування полікультурної компетентності китайських студентів викладачі керуються також положеннями «Всезагальної декларації прав людини» (1948), прийняту Генеральною Асамблеєю ООН. Зокрема, у цьому документі наголошується, що кожна людина й кожний інститут державного управління, керуючись положеннями цієї декларації, мають засобами освіти й просвіти сприяти забезпеченню поваги прав і свобод усіх людей. Також підкреслюється, що система освіти в кожній країні повинна сприяти повноцінному розвитку кожної особистості та формуванню в неї поваги до прав і свобод інших членів суспільства, сприяти забезпеченню «взаєморозумінню, терпимості та дружби між усіма народами, расовими або релігійними групами» (Всеобщая декларация прав человека, 1948).

Варто також привернути увагу змісту «Загальної декларації ЮНЕСКО про культурне різноманіття» (2001), прийняту Генеральною конференцією Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури. У цьому документі стверджується, що «повага різноманітності культур, терпимість, діалог і співпрацю в обстановці довіри й взаєморозуміння є найкращою запорукою міжнародного миру та безпеки» (Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии, 2001).

Доцільно також відзначити, що в «Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження» (2005) відзначається важливість формування в членів суспільства поваги «до розмаїття форм культурного самовираження й підвищення усвідомлення цінності цього розмаїття на місцевому, національному та міжнародному рівнях» (Конвенция об охране и поощрении разнообразия форм культурного самовыражения, 2005). У світлі цього в Конвенції наголошується на те, що саме засобами освіти необхідно забезпечити усвідомлення молоддю важливості охорони культурного різноманіття та його заохочення. У свою чергу, це вимагає розробки й реалізації відповідних освітніх програм, а також програм професійної підготовки й обміну в сфері різних галузей культури (там же).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Як встановлено в процесі проведення на-

укового пошуку, у китайських університетах значну увагу приділяють формуванню полікультурної компетентності студентів. Нормативно-правову базу для реалізації цього процесу складають документи як державного (Конституція КНР, Закон про вищу освіту Китайської Народної Республіки, «Положення про подальше посилення і вдосконалення пропагандистської й ідеологічної роботи коледжів і університетів у новій ситуації» тощо), так і міжнародного (Статут Організації Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, «Всезагальна декларація прав людини», «Загальна декларація ЮНЕСКО про культурне різноманіття», «Конвенція про охорону та заохочення

розмаїття форм культурного самовираження» тощо) масштабу. Проте визначено, що існуючу нормативно-правову базу доцільно сьогодні збагатити документами, в яких більш докладно були б визначені нормативні аспекти організації та здійснення процесу формування полікультурної компетентності студентів в університетах КНР.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в проведенні аналізу методів і форм формування полікультурної компетентності студентів у китайських університетах на основі дотримання основних положень визначених нормативно-правових документів.

Список використаної літератури

Всеобщая декларация прав человека (принята Генеральной Ассамблеей ООН от 10 декабря 1948 года). URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml (дата звернення: 12.04.2019).

Всеобщая декларация ЮНЕСКО о культурном разнообразии (принята Генеральной конференцией Организации Объединенных Наций по вопросам образования, науки и культуры от 2 ноября 2001 года). URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml (дата звернення: 12.04.2019).

Дирда І. А. Полікультурна компетентність як складник мовної підготовки іноземних студентів у процесі вивчення української мови. *Науковий вісник* [Микол. нац. ун-ту імені В.О.Сухомлинського]: зб. наук. пр. Серія : Педагогічні науки. Миколаїв, 2015. Вип. 1 (48). С.113-117.

Конвенция об охране и поощрении разнообразия форм культурного самовыражения (20 октября 2005 г.) URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/cult_diversity.pdf (дата звернення: 12.04.2019).

Перетяга Л. С. Дидактичні умови формування полікультурної компетентності молодших школярів: автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Харків, 2008. 23 с.

The Constitution of UNESCO (signed on 16 November 1945). URL: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15244&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (дата звернення: 12.04.2019).

中华人民共和国宪法 (隨著變化). (2018年3月22日2018) URL: http://www.npc.gov.cn/wxzl/wxzl/2000-12/05/content_4712.htm. (дата звернення: 12.04.2019).

中华人民共和国高等教育法 (1998年8月29日第九届全国人民代表大会常务委员会第四次会议通过) URL: http://old.moe.gov.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_619/200407/1311.html (дата звернення: 12.04.2019).

劉美慧. 多元文化教育研究的反思與前瞻. *人文與社會科學簡訊*. 2011. № 9(12-4). 頁56.

吳清山, 林天佑. 異國新鮮事. *北縣教育*. 1996. № 62. 頁52-60.

張美瑤. 多元文化教育改革的省思. *教育學報*. 2009. №6. 321-340頁.

范信賢. 國民核心素養：十二年國教課程改革的DNA. *國家教育研究院教育脈動電子期刊*. 2016. № 03. URL: <https://www.naer.edu.tw/ezfiles/0/1000/img/67/379316110.pdf> (дата звернення: 12.04.2019).

關於進一步加強和改進新形勢下高校宣傳思想工作的意見(2015年1月19日) URL: <https://baike.baidu.com/item/关于进一步加强和改进新形势下高校宣传思想工作的意见?fr=aladdin> (дата звернення: 12.04.2019).

References

Durda, I.A. (2015). Polikýltýrna kompetentnist tak skladnik movnoï pidgotovki inozemnih stýdentiv ý protsesi vivchennia ýkraïnskoï movi [Multicultural competence as the component of language training of foreign students in the process of the Ukrainian language studying]. *Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after V. O. Sukhomlinsky. Pedagogical sciences*, 1(48), 113-117. [in Ukraine].

Fan, X. (2016). National basic literacy: 12 years of national school education reform DNA. *Education Pulse Electronic Journal*, 3. Retrieved from <https://www.naer.edu.tw/ezfiles/0/1000/img/67/379316110.pdf> (last accessed: 12.04.2019). [in Chinese].

Конвенция об охране и поощрении разнообразия форм кýльтýрного самовыражения (2005, октябрь) [The UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (2005, october)]. Retrieved from https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/pdf/cult_diversity.pdf. (last accessed: 12.04.2019). [in Russian].

Liu, M. (2011). Reflections and perspectives of multicultural education research. *Bulletin of Humanities and Social Sciences*, 9(12-4), 56. [In Chinese].

Peretiaga, L.Ye. (2008). *Didaktichni ýmovi formývannia polikýltýrnoï kompetentnosti molodshih shkolariv* [Didactic conditions of forming polycultural competence in junior pupils] (Extended Abstract of Doctoral Dissertation. Karazin Kharkiv state University, Harkiv. [in Ukrainian].

The Constitution of UNESCO (1945, november). Retrieved from http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=15244&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (last accessed: 12.04.2019). [in English].

The Constitution of the People's Republic of China (with change) (2018, march). Retrieved from http://www.npc.gov.cn/wxzl/wxzl/2000-12/05/content_4712.htm (last accessed: 12.04.2019). [in Chinese].

The Higher Education Law of the People's Republic of China (1998, august). Retrieved from http://old.moe.gov.cn/publicfiles/business/htmlfiles/moe/moe_619/200407/1311.html (last accessed: 12.04.2019). [in Chinese].

The Instructions about the further strengthening and improvement of the propaganda and ideological work of colleges and universities in the new situation (2015, January). Retrieved from <https://baike.baidu.com/item/关于进一步加强和改进新形势下高校宣传思想工作的意见?fr=aladdin> (last accessed: 12.04.2019). [in Chinese].

Vseobaia deklaratsiia prav cheloveka (1948, dekabr) [The Universal Declaration of Human Rights (1948, december)] (priniata Generalnoi Assambleei OON). [adopted by the General Assembly as Resolution]. Retrieved from http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/declhr.shtml. (last accessed: 12.04.2019). [in Russian].

Vseobaia deklaratsiia ÝNESKO o kýltýrnom raznoobrazii (2001, noiabr) [The UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity (2001, november)] (priniata Generalnoi konferentsiei Organizatsii Obedinennyh Natsii po voprosam obrazovaniia, naýki i kýltýry). [adopted by the General Conference of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization]. Retrieved from https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/cultural_diversity.shtml (last accessed: 12.04.2019). [in Russian].

Wu, Q. (1996). Lin Tianyu. New international policy. *Beixian Education*, 62, 52-60. [In Chinese].

Zhang, M. (2009). Reflections on the reform of multicultural education. *Pedagogical journal*, 6, 321-340. [in Chinese].

Стаття надійшла до редакції 15.04.2019 р.

Стаття прийнята до друку 21.04.2019 р.

Ткачова Наталья

доктор педагогических наук, профессор
профессор кафедры общей педагогики и педагогики высшей школы
Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С.Сковороды
г.Харьков, Украина

Чжан Ювень

аспирант
кафедра общей педагогики и педагогики высшей школы
Харьковский национальный педагогический университет имени Г.С.Сковороды
г.Харьков, Украина

НОРМАТИВНО-ПРАВОВАЯ БАЗА ДЛЯ ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИКУЛЬТУРНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ В УНИВЕРСИТЕТАХ КНР

Аннотация. В статье определено, что в современных условиях углубления глобализации общества значительно обостряется проблема формирования поликультурной компетентности молодежи, поэтому в разных странах уделяется значительное внимание поиску путей решения данной проблемы. В исследовании установлено, что в КНР накоплены ценные теоретические и практические наработки по обозначенной проблеме, которые можно творчески использовать в украинских университетах. Целью представленной статьи является уточнение авторского понимания понятия поликультурной компетентности, а также анализ нормативно-правовой базы для ее формирования у студентов университетов в КНР. Для реализации этой цели использовались такие общенаучные методы: анализ, синтез, сопоставление, сравнение, обобщение. Результатом исследования является раскрытие сути поликультурной компетентности, а также содержания основных международных и государственных нормативно-правовых документов, на основе которых происходит ее формирование у студентов китайских университетов.

Ключевые слова: поликультурная компетентность; нормативно-правовая база; студент; китайский университет.

Tkachova Natalya

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School
H.S.Skovroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine

Zhang Youwen

PhD Student
Department of General Pedagogy and Pedagogy of Higher School
H.S.Skovroda Kharkiv National Pedagogical University
Kharkiv, Ukraine

RULES AND REGULATIONS FOR THE FORMATION OF POLY CULTURAL COMPETENCE IN UNIVERSITY STUDENTS IN CHINA

Abstract. The article states that in modern conditions of further globalization of the society the problem of polycultural competence of the young is considerably aggravating therefore many countries are dealing with solving this problem. The research has defined that the People's Republic of China has valuable theoretical and practical knowledge on the above-stated problem which can be used in Ukrainian universities. The aim of this article is to precise the author's understanding of the notion of polycultural competence as well as the analysis of rules and regulations to inculcate it to the students of universities in China. For the implementation of this aim the following methods have been used in this article: synthesis, matching, comparison of Chinese and Ukrainian scientists' views on interpreting the notion of polycultural competence and generalization of rules and regulations which control the formation and implementation of polycultural competence among students in Chinese universities. The result of this research is the insight into polycultural competence as well as the content of main state (The Constitution of the People's Republic of China Higher Education, The Law of the People's Republic of China, «The Instructions about the further strengthening and improvement of the propaganda and ideological work of colleges and universities in the new situation») and international (The Universal Declaration of Human Rights, The UNESCO Universal Declaration on Cultural Diversity, The UNESCO Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions, The Constitution of UNESCO) rules and regulations which serve the foundation for its formation among students of Chinese universities. It has been defined that the existing rules and regulations should be enriched by documents which define in more detail the normative aspects of organising and implementing the process of polycultural competence formation among students in Chinese Universities.

Key words: polycultural competence; rules and regulations; student; Chinese university.